

Utbildningsinspektion i Daltorpskolan, grundskola årskurserna 4–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Daltorpskolan den 21 och 22 februari samt den 10 mars 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Daltorpskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Daltorpskolan intervjuades elever, lärare och annan personal, skolledningen samt elevvårdspersonal och föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurserna 4 till 9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Daltorpskolan	Antal elever
Grundskola	598

Daltorpskolan byggdes år 1916 och genomgick en omfattande renovering år 2000. Skolan tillhör kommundelen Göta och erbjuder undervisning för elever från årskurserna 4 till 9. Förutom de egna eleverna tillkommer i årskurs 7 elever från flera skolor i Borås kommun. Till skolan söker sig fler elever än vad skolan kan ta emot.

Skolan är organiserad i fyra arbetslag där ett omfattar årskurserna 4 till 6 och tre årskurserna 7 till 9. 118 elever är berättigade till modersmålsundervisning. Av dessa deltar ca 20 procent i modersmålsundervisning och ca 60 procent i svenska som andraspråk.

Genom information på såväl hemsida som ett veckoblad kallat "Oss emellan" hålls föräldrar informerade om verksamheten. Vid skolan finns också ett skoloråd. Skolan har internationella kontakter genom att skolan har samarbete och utbyte med skolor i Frankrike och Tyskland.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Daltorpskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Daltorpskolans elever når goda resultat i årskurs 9 och andelen elever behöriga till nationellt program är hög. Skolan arbetar med hjälp av extra tid och varierande arbetsformer för att ge eleverna möjlighet att nå målen. Goda rutiner finns för att såväl internt som externt informera om verksamheten. Det finns goda förutsättningar lokal-, material- samt resursmässigt för eleverna att nå målen.

Verksamheten vid skolan är till stora delar av god kvalitet och ledningen för skolan har stort engagemang och intresse för att utveckla verksamheten.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Resultaten från de nationella proven i årskurs 5 bör föranleda att skolan analyserar orsakerna till den låga måluppfyllelsen och också föreslår åtgärder för att förbättra resultaten.
- Inspektörerna bedömer att skolans elever i högre grad kan få möjlighet att vara delaktiga i sitt lärande.
- Skolan bör utarbeta rutiner så att eleverna garanteras kontinuitet och progression i sin utbildning.
- Åtgärdsprogrammen bör i första hand utgå ifrån de stödåtgärder som skolan planerar att vidta för att öka elevens möjligheter att nå målen.
- Skolan bör se över nivågrupperingen i matematik och svenska.

- Skolan bör skapa rutiner för att utreda elevers eventuella behov av studiehandledning på modersmål och erbjuda detta stöd.
- Kompetensen hos lärare med ”ny” utbildning bör bättre tas tillvara.
- Skolan bör se över formerna för stödåtgärder, vem som tar beslut om stödåtgärder och tillse att eleverna erhåller den undervisningstid de har rätt till.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Eleverna får ingen undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap före utgången av årskurs 5, vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i ämnet i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen, förordningen om kursplaner för grundskolan och bilaga 3 till skollagen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

Daltorpskolan har för vissa ämnen formulerat vad skolan vill att eleverna skall kunna. På skolans hemsida finns en redovisning av skolans mål och ibland är dessa så utformade att de hänvisar till en särskild lärobok. Inspektörerna noterar att det bland personalen finns olika syn på hur kursplanernas mål kan uppnås. Vissa lärare ser kunskap som något som enbart kan erövrats genom att vissa moment genomförs. Andra lärare ger eleverna olika möjligheter att nå målen genom att erbjuda dem ett varierat utbud av innehåll och arbetssätt.

Skolan strävar efter att följa upp elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen. I vad skolan kallar ”Lägesrapporten” får elever och föräldrar en sammanfattning av graden av måluppfyllelse i alla ämnen och skall endast visa om eleven klarat målen fram till utvecklingssamtalet. Om det finns risk för att eleven inte kommer att nå målen uppmanas föräldrarna att kontakta undervisande lärare för mer information. I svenska, engelska och matematik följs elevernas kunskapsutveckling med hjälp av de nationella proven som genomförs både i årskurs 5 och i årskurs 9. För elever i alla årskurser prioriterar skolan elevernas utveckling av läsning och läsförståelse. I samband med satsningen på läs- och skrivutvecklingen använder skolan olika typer av tester och diagnoser för att följa elevernas utveckling. Skolan genomför också kontinuerligt veckor då läsning sker intensivt.

Enligt skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2004/2005 klarade 59 procent av de deltagande eleverna målen i svenska och matematik när de nationella ämnesproven i årskurs 5 genomfördes. I engelska klarade 78 procent av eleverna målen. I de nationella proven för årskurs 9 klarade 93 procent målen i svenska, 91 procent i matematik och 97 procent i engelska. I princip alla de aktuella eleverna deltog i proven. Resultaten från de nationella proven i årskurs 5 bör föranleda att skolan analyserar orsakerna till den låga måluppfyllelsen och också föreslår åtgärder för att förbättra resultaten. Resultatet för årskurs 9 visar att i jämförelse med ett genomsnitt av alla skolor i riket når eleverna i Daltorpskolan de nationella målen med bättre resultat.

Eleverna i Daltorpskolan har, enligt Skolverkets analysverktyg SALSA¹, år 2005 ett utbildningsresultat som är något lägre än de modellberäknade värdena när det gäller meritvärde.

Tabell 1. *Elevernas genomsnittliga meritvärde, andel elever med fullständigt slutbetyg samt andelen behöriga till nationellt program i gymnasieskolan år 2004 och 2005:*

Resultatmått för elever i årskurs 9	Daltorpskolan		Riket	
	2004	2005	2004	2005
Meritvärde	197	193	206,9	206,3
Andel med fullständigt slutbetyg	60,8 %	88 %	75,9 %	75,5 %
Andel behöriga till nationellt program	85,6 %	95 %	89,6 %	89,2 %

Meritvärdet ligger lägre än riket, men andelen elever med fullständigt betyg ligger betydligt över snittet i riket år 2005, vilket även andelen elever behöriga till nationella program gör. Skolan har under ett antal år haft övergripande diskussioner kring betyg och bedömning med andra skolor i kommunen.

Resultatet av arbetet med normer och värden

I intervjuer framkommer att eleverna vid Daltorpskolan känner sig trygga men att vissa miljöer upplevs som mer stökiga. Eleverna beskriver ljudnivån och språkbruket i uppehållsrummet och ibland även på vissa lektioner som tröttande och trist. Det framkommer dock under inspektionen inga tecken på att eleverna inte respekterar varandra eller att de accepterar kränkningar av andra.

Eleverna anser att det beror på läraren i vilken mån de har inflytande över verksamheten. Inspektörerna får intrycket av att eleverna, främst i de senare årskurserna, inte har något större intresse av att vara med och påverka. En del elever uttrycker att de kan vara med och påverka om de vill ha långa eller korta prov, men däremot inte anhopningen av prov, vilket innebär en stress för eleverna. Inspektörerna bedömer att skolans elever i högre grad bör få möjlighet att vara delaktiga i sitt lärande.

Sammanfattning

Eleverna på Daltorpskolan når förhållandevis goda resultat på nationella proven i engelska, matematik och svenska i årskurs 9. Däremot är resultaten för de nationella proven i årskurs 5 sämre. Eleverna bör i högre grad involveras och bli delaktiga i sitt lärande.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i

¹ Modellberäkningen i SALSA tar hänsyn till olika bakgrundsfaktorer, bland annat föräldrarnas utbildning och andelen elever med utländsk bakgrund.

undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Elevernas delaktighet

På Daltorpskolan genomförs klassråd, men det varierar från klass till klass i vilken omfattning detta sker. Vissa elever uttrycker att de har klassråd om de vill ta upp någon fråga, andra elever i årskurs 9 säger sig enbart ha haft två klassråd sedan de gick i årskurs 7. Enligt Lpo 94 skall läraren se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Det åligger rektorn att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

I varje arbetslag finns sedan ett ”studieråd” med representanter från de olika klasserna. Skolan har också ett elevråd där rektorn numera inte deltar, men där rektorn har som rutin att ta del av protokollen samt att vara tillhands i de fall förklaringar, diskussion eller underlag för beslut behövs. Vid inledningen av inspektionen av skolan är representanter från elevrådet med och guidar inspektörerna runt och det är påtagligt att eleverna känner sig stolta över sin skola.

Skolan har under flera år genomfört en enkät bland eleverna för att få veta hur eleverna upplever sin situation i skolan. Vilka frågeställningar som bör tas upp har eleverna möjlighet att påverka. Enligt intervjuade elever känner de att elevrådet har möjlighet att påverka och att det också ofta fattas beslut i den riktning som elevrådet önskar.

Elevernas inflytande över klassens arbete och de egna studierna är begränsat men varierar, enligt eleverna, beroende på vilken lärare som undervisar. Som tidigare nämnts finns det bland eleverna en uppfattning att det är lärarna som har till uppgift att planera verksamheten. I vissa ämnen har eleverna begränsad kännedom om målen och det förekommer också att eleverna snarare får en beskrivning av vad de förväntas göra än vad de skall lära sig. Att få tillfälle till att reflektera och utvärdera klassens arbete och det egna lärandet är, enligt eleverna, sällsynt. Inspektörernas bedömning är att skolan, framförallt i de högre årskurserna, i högre grad bör sträva efter att ge eleverna inflytande i och ta ansvar för sitt lärande.

Kränkande behandling

Eleverna känner sig i huvudsak trygga på Daltorpskolan. I varje arbetslag finns det ett ”Kamratstödjarteam” bestående av två elever per klass. Dessa elever benämns ”Kamratstödjare”. I varje team ingår också två lärare. Teamet träffas en gång i månaden för att stämma av hur trivseln i arbetslaget är. Dock vittnar intervjuer med elever om att denna verksamhet inte är riktigt känd och förankrad i vardagen. I intervjuer uttrycker också de yngre eleverna vid skolan en viss oro för att börja årskurs 7, eftersom de upplever att det är stor skillnad mellan att vara elev i årskurs 6 och i årskurs 7. I princip kan inspektörerna konstatera att i Daltorpskolan finns en stadiindelning som den tidigare läroplanen Lgr 80 föreskrev.

Inspektörerna vill uppmärksamma Daltorpskolan på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att

främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. I Daltorpskolans handlingsprogram mot kränkande behandling finns det en ambition att arbeta förebyggande för att minska förekomsten av kränkande behandling. Handlingsprogrammet behandlar dock inte de fall då kränkningar mellan vuxen och elev förekommer. Skolan bör därför beakta även denna typ av kränkning i sitt fortsatta arbete

Individanpassning och stöd

I Daltorpskolan finns olika sätt att individanpassa undervisningen och för de yngre eleverna arbetar de i olika grupperingar som i huvudsak äger rum inom klassens ram.

Skolan har en tydlig ambition att alla elever skall nå målen och försöker bland annat genom flexibel tidsanvändning och riktat stöd ge eleverna denna möjlighet. Flexibiliteten innebär att elever som ännu inte nått målen får möjlighet att med utökad tid och i mindre grupper få undervisning. Detta innebär att andra elever får uppgifter i form av beting som inte direkt kan sägas vara lärarledd undervisning. Inspektörerna noterar vid inspektionen att det är lärarna som har hela initiativet till vilka elever som skall omfattas av stödet och när det skall äga rum. Utöver faktorer som tid och gruppstorlekar finns det anledning för skolan att diskutera hur val av arbetssätt och metoder kan öka måluppfyllelsen. Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan bör se över formerna för stödåtgärder så att dessa på bästa sätt individanpassas för elever med dessa behov samtidigt som även resterande elever får den undervisningstid de har rätt till. Vidare är det enligt grundskoleförordningen rektorn som beslutar om särskilt stöd.

Skolans organisation i årskurserna 7–9 innebär att två klasser delas i tre grupper i ämnena matematik och svenska efter elevernas förväntade förmåga. Systemet med att dela in eleverna efter deras förmåga kan till viss del ses som en form av individanpassning av innehållet. Inspektörerna bedömer dock att denna fasta gruppindelning kan minska skolans kreativitet och förmåga att stimulera den enskilde eleven samt att mötas på hans eller hennes egen nivå. Nivågruppering efter kunskaps-/prestationsmässiga förutsättningar i ett ämne under en begränsad tid kan vara motiverat utifrån ett pedagogiskt syfte om det inte leder till för lågt ställda förväntningar på eleverna. Elevernas resultat skall fortlöpande följas upp varvid organiseringen av undervisningen omprövas. Verksamheten bör bygga på en genomtänkt pedagogisk planering så att varje elev har möjlighet att nå målen för utbildningen och förverkliga sina möjligheter. Inspektörerna bedömer mot bakgrund härav att skolan bör se över nivågrupperingen i matematik och svenska.

Enligt vad inspektörerna noterar är samarbetet lärarna emellan kring elevens hela situation i skolan inte alltid tillfredsställande. Särskilt i de senare årskurserna förefaller lärarna att till stor del arbeta ensamma kring eleverna. Skolans rutiner för att dokumentera elevernas kunskaper och utveckling sker till viss del genom den sk.”Lägesrapporten”, men eleverna uttrycker att det hos lärarna inte finns någon direkt kännedom om deras tidigare kunskaper. Detta

blir framförallt tydligt vid övergången till årskurs 7, men också i det fall att eleverna byter lärare. Skolan bör därför i större utsträckning utarbeta rutiner så att eleverna garanteras kontinuitet och progression i sin utbildning.

Ett åtgärdsprogram har en central roll i en skolas arbete med elever i behov av särskilda stödåtgärder och utgör en samlad dokumentation av de stödåtgärder som skall vidtas för en elev. Det skall vara ett redskap för skolans personal när det gäller att planera och utveckla den pedagogiska verksamheten kring den enskilde eleven. Åtgärdsprogrammet skall också underlätta vårdnadshavarnas insyn och delaktighet i skolans arbete med eleven.

Av ett åtgärdsprogram skall det framgå vilka behoven är, vilka åtgärder som skall vidtas, vem som har ansvaret för en viss åtgärd samt när och hur vidtagna åtgärder skall genomföras. Åtgärdsprogrammen skall även följas upp och utvärderas regelbundet.

Skolan har rutiner för att upptäcka och sätta in åtgärder för elever i behov av särskilda stödåtgärder. Några av de åtgärdsprogram inspektörerna tagit del av ger intryck av att eleven och vårdnadshavaren till stor del är ansvariga för de åtgärder som planerats och redovisar inte de stödåtgärder som skolan planerar att vidta för eleven. Åtgärdsprogrammets innehåll bör därför enligt inspektörernas bedömning utvecklas.

Studiehandledning för elever med annat modersmål än svenska förekommer inte på skolan. Inspektörerna bedömer att skolan bör skapa rutiner för att utreda elevers eventuella behov av studiehandledning på modersmål.

Utvärdering av lärandet

Skolan genomför olika tester och diagnoser kring t.ex. läsning och läsförståelse. Därutöver använder skolan de nationella proven i årskurserna 5 och 9 för att följa upp elevernas utveckling i ämnena svenska, engelska och matematik.

I övriga ämnen finns för skolan ett gemensamt system, den tidigare nämnda ”Lägesbedömningen”, som grund för att beskriva elevens utveckling i förhållande till målen. Avstämningar av elevers utveckling görs framförallt i samband med utvecklingssamtal.

Kvalitets- och förbättringsarbete

Daltorpskolan upprättar årligen en kvalitetsredovisning för det gångna läsåret. I denna redogör de olika verksamhetsområdena för sin verksamhet utifrån ett antal utvecklingsområden. För varje utvecklingsområde framgår nationella, lokala samt arbetslagens mål, åtgärder, resultat och en bedömning av måluppfyllelsen inom området. Sedan ett antal år tillbaka har lärare och elever i årskurs 9 deltagit i en utvärdering kring skolans pedagogiska och sociala klimat². Numera har denna enkät utökats till att gälla alla elever samt även deras föräldrar. Vartannat år genomför skolan också en enkätundersökning där skolan har möjlighet att följa elevernas uppfattning över tid.

I intervjuer med lärare framkommer det att Daltorpskolan är en skola som medger en hög grad av självständighet och utrymme för den enskilde läraren. Arbetslagen är, enligt vissa, enbart en konstruktion på papperet och innebär i

² PESOK (skolors pedagogiska och sociala klimat) enkäter för undersökning av elevers, pedagogers och föräldrars attityder till skolan.

praktiken inget forum för samarbete. Inte heller ger de utrymme för att reflektera kring och utvärdera resultatet av den verksamhet som bedrivs i Daltorpskolan. Det framkommer också under inspektionen att det är sällsynt med utvärdering av lärarnas arbete eller att lärare diskuterar varandras arbete. Rektorerna uttrycker också oro för att yngre nyanställda lärare faller in i traditionella mönster.

Skolledning och intern kommunikation

Varje arbetslag leds av en samordnare och skolledningen består av två rektorer med väl definierade uppdrag. Enligt intervjuer och observationer har rektorerna en bra överblick över verksamheten i stort vid skolan. Enligt lärarna finns det på skolan ett större behov av att diskutera pedagogiska frågor. I intervjuer föreslår personalen att en utvecklingsgrupp bestående av representanter för personalen och skolledningen borde finnas. Skolan har ett dokument där den pedagogiska personalen förbinder sig att leva upp till vad skolan kallar ”minimikrav” för att arbeta på skolan.

Inspektörerna bedömer att styrning och ledning i huvudsak fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Sammanfattning

Den verksamhet som inspektörerna tagit del av under inspektionen är till delar av god kvalitet och har ett för målen relevant innehåll. Skolan bör dock arbeta på ett sätt som gör att eleverna tränas i att ha inflytande och ta ansvar i undervisningen på det sätt som förutsatts i Lpo 94.

Inspektörerna bedömer att skolan bör se över effekterna av nivågrupperingen i matematik och svenska. Skolan bör också skapa rutiner för att utreda elevers eventuella behov av studiehandledning på modersmål.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning

Enligt skolans timplan får eleverna ingen undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap före utgången av årskurs 5, vilket medför att eleverna inte ges möjlighet att nå målen i ämnet i årskurs 5.

Eleverna har med de undantag som redogjorts för tidigare i denna rapport tillgång till utbildning i enlighet med författningarnas krav.

Personal

I Daltorpskolan har enligt rektorn i stort sett all pedagogisk personal relevant utbildning. Personalen är organiserad i arbetslag, men inspektörerna bedömer att den reella samverkan som sker är liten. Det är snarare så att det finns spontant samarbete vissa lärare emellan, men att se som skolans uppdrag att samarbeta kring eleven är för personalen ännu inte en utbredd tanke. Inte heller förefaller kompetensen hos lärare med utbildning efter 1985 att tas tillvara då

skolan, som tidigare nämnts, är organiserad i stadier. Detta innebär att upp till och med årskurs 6 undervisas eleverna enligt ett klassläraresystem för att sedan möta ett ämnesläraresystem.

De senaste åren har kompetensutveckling erbjudits framförallt genom att kommundelen Göta eller Borås kommun anordnat gemensam kompetensutveckling. Så har t.ex. alla lärare i Borås blivit erbjudna 5 poäng i specialpedagogik. Många av skolans lärare har gått denna utbildning. Betyg och bedömning har också varit ett prioriterat område.

Materiella resurser

Enligt de intervjuade lärarna och eleverna har skolan tillgång till utrustning i rimlig omfattning. En del av läromedlen är dock inte helt aktuella. Det intryck inspektörerna får är dock att datorer används i ringa utsträckning. Enligt eleverna används de främst till att skriva rent texter och mer sällan för att söka fakta. Viss tid används också till datakunskap, men eleverna uttrycker att innehållet i denna undervisning för flera av dem är alltför enkelt.

Vid skolan finns också ett skolbibliotek där eleverna har tillgång till litteratur och även andra källor. De renoverade lokalerna är till stora delar ändamålsenliga för den undervisning som skolan bedriver.

Sammanfattning

Eleverna har tillgång till utrustning och läromedel som krävs för en tidsenlig utbildning. Skolans organisation innebär att lärare med utbildning senare än 1985 undervisar i ämnen de inte har utbildning för. Genom att i större utsträckning samarbeta skulle lärarna kunna nå en än högre samstämmighet mellan egen utbildning och den aktuella undervisningen.

Datum	Ort
2006-12-07	Göteborg

Agneta Kristensson

Bosse Jersenius